

Prawodawstwo Korneliusza Sulli musiało ostatecznie zadziałać naprawczo i dyscyplinująco, skoro mimo negatywnej oceny proskrypcji Sullańskich, sami starożytni skłonni byli odnotować pozytywne aspekty tak gwałtownego przewrotu, przede wszystkim w zakresie przywrócenia porządku publicznego³⁴. Pamiętać trzeba, że wręcz plagą ostatniego stulecia republiki były nieustanne wewnętrznie walki polityczne (zwłaszcza na komicjach), zamieszki i rozruchy uliczne, masowe mordy i grabieże. Jeśli w 30 lat po śmierci Sulli Rzymianie zdecydowali się nazwać jego imieniem nowo odbudowany gmach senatu, to tym bardziej współczesna nauka winna jest sprawiedliwszą ocenę, niż tę opartą na świadectwie masowych proskrypcji³⁵. Na szacunek zasługuje przecież rozwinięte na niespotykaną dotychczas skalę ustawodawstwo dyktatora, realizowane w zgodzie z przyjętym zakresem kompetencji wyznaczonych przez tytuł urzędu – *legibus scribundis et rei publicae constituendae*.

Krzysztof Amielańczyk

**LUCIUS CORNELIUS SULLA – *dictator legibus scribundis
et rei publicae constituende***

Under the *lex Valeria* of 82 BC Lucius Cornelius Sulla took over the government as a dictator, whose aim was to „write down the law and to constitute the republic” (*dictator legibus scribundis et rei publicae constituendae*). He was the author of more than twenty acts, half of which implemented the reform of the political system (leading in particular to strengthen the role of the Senate) and the another half concerned the reform of criminal law (ensuring the protection of public safety). The evaluation of the extensive Sulla’s legislation is very positive, which places him among the greatest of the Roman legislators. Some of the criminal acts of the dictator survived even up to the time of the Codification of Emperor Justinian.

³⁴ Dłatego Plutarch (Sulla 98) mówił o pomocy Sulli dla „szarpanej nieszczęściami ojczyzny”. Zob. też Plutarch, *Cyceron* 3 i Appian, *B.c.* 1, 3.

³⁵ Tak P.F. Cagniat, *op. cit.*, s. 285–303.